

АНТРОПОНИМИКА

М. Ангелова-Атанасова

УДК 413.13 (497.2)

БЪЛГАРСКИ ФАМИЛНИ ИМЕНА НА
-ОЛСКИ//УЛСКИ

Реферат. В статията се прави етимологичен анализ на български фамилни имена на -олски// -улски и техни фонетични варианти, образувани от родови имена на -оглу, от лични имена или от прякори на -ол // -ул.

Ключови думи: антропонимия, етимология, лично име, ономастика, прякор, родово име, фамилно име.

От словообразователно гледище българските фамилни имена (ФИ) на -ски (-цки, -чки, -шки) са деривати на родови имена (РИ), а подтипът имена на -олски// -улски и техни фонетични варианти от формално гледище могат да бъдат както от РИ, образувани от лични имена (ЛИ) или прякори (Пр) – от апелативи на -ол// -ул, така и от архаични ФИ на -оглу// -олу// -овлу и техни фонетични разновидности (възникнали по тур. модел на -oğlı [5, с. 29; 6, с. 157], използвани у нас през XIX век, днес във функцията на РИ. Смяната на функцията им гарантира по-продължителен живот и те и до днес битуват в различни краища на българското езиково землище, много често като успоредни форми (УФ) на образуванията по български модел РИ от същата изходна основа, напр. *Върбановци* и *Върбаноолу*, *Линовци* и *Линоолу*, *Тончевци* и *Тончеолу*//*Тончоолар*, *Данковци* и *Данкоолу*//*Данкоолар* и др. [2, с. 168-173]. Това обяснява защо все още откриваме следи от тях както във ФИ на -ов/-ев, така и сред образуванията със -ски. Тъй като последните са много по-малобройни (само 3,323 % от около 82 000 лексеми – [1, с. 75]), избрахме за обект на изследване именно тях, като при това се ограничихме в рамките на имената от букви А – М от словника на българските ФИ. Целта на изследване е да се потърсят по-надеждни ориентири за етимология на имената с възможна двойна мотивираност.

Аколски(а) – от 1926 г., 3 в Пд. С контракция *oo>o* от РИ *Акоолу*, по бълг. ЛИ *Ако* [5, с. 44] + -ски. От същото ЛИ е по-често срещаното ФИ *Аков* (254 носители, по-рядко в ЮЗ България). Предполагането ни се подкрепя и от ФИ *Аковлу* (от 1939 г., 18 в Рз), образувано направо от РИ по тур. модел – белег за турско етнично самоопределение, както и *Аковов* (1973, 1 в Рс), образувано от същото РИ + -ов.

Балолски(а) – 1901 г., 6 в Мт. По-малко вероятно от РИ **Балоолу*, от бълг. ЛИ *Бало* – ФИ *Балов* е предимно с южна локализация (385, от тях 269 в ЮЗБ) и нито едно в Мт и Вд! Теоретичната възможност за образуване на РИ от ЛИ **Балол* или с хиперкорекция от **Балул* не намира подкрепа в корпуса от известните ни ЛИ, но тъкмо с това куманско-печенежко ЛИ се свързва старото име на с. Балей, Вд – *Балул* [14, с. 209]. Предвид локализацията на ФИ, не трябва да се изключва и словообразователна и морфологична адаптация на влашко име, подсказана от рум. ФИ *Balu(l)esku* [17, с. 45]. Срв. *Киволски* < **Кивулеску* [12, с. 102].

Барболски(а) – 1919 г., 6 в Пд. е също така с контракция от РИ *Барбоо/г/лу*, рег. като ФИ от Илчев [5, с. 64] пак в Пд. Авторът подчертава, че то е във функция на ФИ вм. *Барбов*, което свързва с изч. вече ЛИ *Барба*, рег. през 1893 г. в Силистра, “от лат. *barba* или рум. *barbă* ‘брада (косми)’ – пожелателно име: да порасне, да остарее и да пусне брада (само старите хора са носили брада)” [5,

с. 64]. Теоретично анализираният име може да бъде и от РИ с влашка основа (срв. ФИ *Барболов* у Селимски [12, с. 76], но фактът, че то е пак в Пд, където е и регистрираното от Илчев ФИ на *-оглу*, почти изключва такава възможност.

Барбулски(а) – 1930 г., 19 носители в 5 различни окръга в СЗБ и ЮЗБ, от които 9 в Сф и СфО, 6 в Кд. Географията на името, конкретно широкият ареал и западната локализация, където няма редуция на *o > u*, е достатъчно основание да мислим, че възм. първообраз на РИ не е формация с *-оглу*, а от ЛИ *Барбул* с влашки произход, както приема Селимски за ФИ *Барбулов*, с висока честотност в СЗБ и ЮЗБ [12, с. 76].

Баролски – 1935 г., единично ФИ в Кд. Еднакво възм. от РИ **Бароолу* (от ЛИ *Баро*) и **Баролиц* (от ЛИ *Барол*, което Илчев [5, с. 65] предполага във връзка с ФИ *Баролов*, рег. в Горнооряховско). Уточняване на мястото на ударението е основание за решаване на проблема.

Беголички – 1927 г., единично ФИ в Кд. Формата насочва към вторично РИ **Беголийци* – от изходно **Бегоолу*, дериват от нерег. антропоним **Бего*, вероятно ЛИ, ако изхождаме от широкото разпространение на ФИ *Бегов* (620, предимно в ЮЗБ – 554, от които 43 също в Кд). За ЮЗБ е типична замяната *кск > чк* – 95, 414% от носителите на ФИ на *-чки* са родени в ЮЗБ, а от тях 24,958% са в Кд. [1, с. 77]

Брижолски – 1899 г., единично ФИ в Сф. От първично РИ **Брио/д/жоолу* – от Пр **Брича > Брио/д/жа* (от диал. *брич* ‘бръснач’ със 3/ЮЗ локализация [3 – т. I, с. 79], с озвучаване *ч > дж* (виж *Гаджолски*) и обичайна диалектна замяна на африката *дж > ж*, както *манджа*: *манжа*, *гадже*: *гаже*. Наличието на същия Пр Илчев [5, с. 89] допуска и за възникването на ФИ *Бричевски* (1922 г., Вн 3). Идеята намира подкрепа и във ФИ *Бричев* (1902 г., 78, от които Пз 62, Сф 6), чиято компактност подсказва образуване от Пр. Мотивиращият признак на номинация вероятно е свързан с черти на характера – категоричност, прямота, избухливост и пр., срв. значението на *нарежа*, *нарязвам* ‘*прен. диал.* скарвам се остро на някого, нахоквам, насапунсвам, накастриям, наsoleявам’ [9 – т. 10, с. 483], също *скастриям* др.

Буколски(а) – 1918 г., 33 ФИ в ЮЗБ, предимно в Бл и Сф. Липсата на ЛИ *Букол*, от една страна, и високата честотност на ФИ *Буков* (957, от които 833 в ЮЗБ) е основание да приемем, че мотивиращото РИ е контрахирано от **Букоолу*, възникнало по познатия модел на *-o/г/лу* от ЛИ *Буко*. За него има различни идеи: Илчев [5, с. 92] смята, че е съкратено от рум. *Букор* и осмислено с *бук*, а Ковачев [7, с. 90] свързва само с бот. *бук*. Идеята на Илчев намира подкрепа във факта, че от 404 носители на ФИ *Буковски* 190 са от СИБ и СЗБ, предимно от Вц и Пл. Основание за второто пък може да бъде фактът, че в Северна България

са само около 10 % от носителите на името *Буков*, което най-често се среща в Пд и См.

Бухолски(а) – 1918 г., 3 ФИ – в Лч, Пд и Кд. Формацията насочва към изходно РИ **Бухоолу* от Пр. Илчев [5, с. 95] извежда ФИ *Бухов* от диал. *бух* ‘бухал’, но единичността на ФИ и голямата географска отдалеченост на регионите на регистриране по-скоро са основание да мислим, че става въпрос за модификация на друго име, напр. на по-честотното *Бухалски* (1895 г., 119 носители, от които 117 в СЗБ и ЮЗБ, най-вече именно в Пд и Кд). Съвпадението едва ли е случайно.

Ватролски – 1939 г., 3 ФИ в Мт. Образуването подсказва изходно РИ **Ватроолу*, което би било по Пр от диал. *ватра* ‘огън’, рег. в Банско [3 – т. I, с. 123], но вероятно с по-широко някогашно разпространение, за което свидетелства дериватът му *ватрал* ‘лопатка за жар; ръжен’, познато в Софийско, Банско, Малкотърновско, Визенско, Дедеагашко, Ксантийско, Чорленско [3 – т. I, с. 124]. Липсата на лексемата в Мт, както и единичността на ФИ е основание да мислим, че всъщност става въпрос за преиначаване на друго име, каквото е *Ватралски* (1939, 1 в Мт и 1 в Пл). То има поддръжката на по-честотните ФИ, образувани с *-ев/-ов*: *Ватралев* (1908 г., 58, от тях 55 в Пд) и *Ватралов* (1906 г., 48, от тях 16 в СтЗ и 14 в Сф). Наличието на ФИ *Ватролев* (1908, 6 в Пд) и *Ватролов* (1939, по 1 в Пд и СтЗ) по-скоро поддържа идеята за преиначаване.

Гаджолски – 1948 г., единично в Пл. Липсата на ЛИ на *-ол* е основание да приемем, че е образувано от контрахирана форма на РИ **Гаджоолу* – от ЛИ *Гаджо* (от *Гачо* с озв. *ч – дж* [5, с. 123; 7, с. 133]). На същата основа възниква и *Гаджолов* (1907, 9 – Сс 6, Рс 2, Вн 1). От ЛИ *Гаджо* са и честотните ФИ *Гаджов* (1899 г., 324 – 274 в ЮЗБ – предимно в Сф и СфД, Пк, Пз и Кд) и *Гаджовев* (1896 г., 3468, от тях 2663 в ЮЗБ, най-често в Пз, Пд и Сф).

Гандолска – 1949 г., единично във ВТ. Предполагамото изходно РИ **Гандоолу* е дериват от ЛИ *Гандо* (от *Гано* с вметнато *д*, както *Миндо* [5, с. 126]), потвърдено и от ФИ *Гандов* (1898 г., 121 – от тях 94 в ЮЗБ, предимно в Сф, Пк и Пд). ФИ *Гандев* (1896 г., 290 – най-много в Сл, Сф, Дч и Вн) и *Гандиев* (1933 г., 18 – от тях 14 в Бс) свидетелстват за миналата честотност и на меккия вариант *Гандьо*, *Ганди*. През XX век е регистрирано само единичното ЛИ *Ганди*. Липсата на следи от разширено с *-ол* ЛИ от същата основа прави предположението ни за РИ на *-оглу* доста убедително.

Гиджолски – 1953 г., единично в Мт. Възм. от РИ **Гиджоолу* от Пр **Гиджоб/-á* – от нерег. диал. *гиджоб/-á* ‘с отрязана или къса опашка – за куче, котка, овца и под.’, познато ми от с. Павел, Свищовско, от тур. От същия Пр и *Гиджов* (1899, 29 – по 10 в Пз и См). За *Гиджулов* (1930, Рс 1) можем да допуснем същото РИ, с редуция *o > u*.

Гоголски(а) – 1905 г., 3 в Кд. От РИ *Гоголу* – от *Гого* < *Георги*, с което основателно Илчев [5, с. 136] свързва и ФИ *Гоголов* в Пд. (1903 г., 25 – по 9 в Хс и Вд). Има и вариант *Гоголев* (1927 г., по 4 в Сф и Мт).

Гуджълски – днес вече не се среща, рег. в Кнежа [5, с. 144] “навярно сродно с Гуджев”, което авторът свързва с Пр *Гуджо* ‘нисък, късичък човек’, от тур. *gucuk* ‘нисък, късичък човек’, подкрепено с Пр *Гуджука* от Лясковец. Всъщност вероятно Пр е с акцент *Гуджја*, РИ от него е *Гуджјалу*, а от него ФИ *Гуджълски*.

Гуджълски(а) – 1906 г., 17 – всички във Вц. По Илчев [5, с. 144] – разновидност на *Гуджълски*. Изходното РИ е *Гуджълбу* : *Гуджялу*.

Гуджълски(а) – 1895 г. (23 – 19 във Вц и 4 в Пл). По Илчев [5, с. 144] – разновидност на *Гуджълски*. Изходното РИ е *Гуджълбу*.

Гузълски(а) – 1909 г. (34, 28 във Вд), у Илчев още и изч. вече *Гузълски* – във Видин и Ломско, останали без обяснение. От РИ *Гузълбу*// *Гузълбу*// *Гузълбу*, от Пр *Гуза*, вер. от ср. *гуз* ‘гъз’.

Дидолски(а) – 1907 г., 3 в СфО. От РИ **Дидолу* по ЛИ *Дидо*, от което и доста разпространеното ФИ *Дидов* (1901, 312 – най-много в Пд, Пз, Бс и Сф). Срв. ФИ *Дидеков* у Илчев [5, с. 171] и *Дидовски* (1914, единично в Сф).

Домноловски – 1897 г. (15 във Вц). Името е с хиперкоректно *о* вм. у от РИ на *-овци/-овски* от Пр **Домнул* (чл. с *-ul* рум. *domn* ‘господин, господар, княз’). Не би могло да бъде от РИ на *-олу*, защото предполагаемо МЛИ **Домно* не е засвидетелствано у нас, макар че ЖЛИ *Домна*, пак от рум., е познато поне от 1893 г. [7, с. 186] и има 92 носители през ХХ век. Известно колебание може да внесе наличието на ФИ *Домнев* (1928, 3 в Пл) и *Домниев* (1915, 4 във Вн), но те могат да бъдат както от ЖЛИ, така и резултат на морфологична адаптация на румънско ФИ *Дотни* [17, с. 178; 16, с. 46].

Домулски – 1961, единично в Хс, подкрепено от доста по-старо ФИ *Домулов* (1896, също единично в Пд). Името може да бъде с редуцирано *о* > у от РИ по Пр **Домол* (рум. *domol* ‘прил. тих, кротък, бавен, спокоен; нрч. бавно, полека, кротко, спокойно’, както приемат и за рум. ФИ *Domol* [17, с. 178], но южната му локализация и наличието на стари ФИ от ЛИ *Домо* (*Домов* 1903, 7 в Сф, Пз, Бл и Чжб; *Домев* – 1958, 4 в Пк, Сл и Рс - за него Илчев [5, с. 179] приема, че е съкр. от старинно име като *Домослав* или *Доморад*) са основание да допуснем връзка с РИ **Домолу*.

Калачолски – 1958 г., единично в Сф. Може да бъде от РИ **Калачолу*, възм. от ЛИ **Калач* (*Кал/е, -о + -ач*), каквото допускат за ЛИ *Калачовски* в Македония [8 – т. I, с. 562]. Липсата на това име в македонския и българския именник [4; 5; 7; 13] е основание да допуснем, че мотивиращото име е Пр **Калач/а* (дериват от тур. гл. *kaltak*

и *-ач* със значение ‘оставач, повтаряч’). Идеята се поддържа от наличие на безсуфиксното ФИ *Калач* (1971, единично в Сс), на ФИ *Калачев(а)* (1924, 11 имена на няколко места у нас, от тях 8 в ЮЗБ, вкл. в Сф). Със същия Пр може да се свърже и ФИ *Калачки* (1947, единично в Бл). Сходното ФИ *Калачлиев* (1908, 2 в Сл) обаче е най-вероятно с хиперкорекция от *Калъчлиев* (1911 – 10, от които 4 също в Сл).

Каранголска – 1938 г., единично в Пк. От РИ **Караанголу*, с контракция *aa* > *a*, по Пр **Кара Анго* ‘Черния Анго’, от който е и ФИ *Карангов(а)* (1930, 17, от които 16 в ЮЗБ). Срв. също ФИ *Караангов* (1923, 44 – предимно в Сф и Бл).

Кариолски(а) – 1956 г., 3 в СтЗ и Вн. Със закономерната за региона редукция *e* > *и* от РИ **Кариолу*, което мотивира и единичното ФИ *Кариолова* (1916, също във Вн), възм. и ФИ *Карилов* (1920, 8 – Вн, Тщ, ВТ, См, Пд). РИ е от ЛИ *Карел-во*, с доста спорна етимология [4; 5; 7; 13]. Днес по-популярен е твърдият вариант на името, за което свидетелстват и ФИ на *-ев/-ов*: *Карев* (1896, 483, най-вече в ЮИБ и ЮЗБ); *Каревски* (1922, 9 – Сф, Лч и Шн); *Каров* (1867 – 1888, предимно в СИБ и ЮЗБ); *Каровски* (1908, 47, предимно в ЮЗБ).

Картолски – 1929 г., 2 в Кд и Пк е също възм. от РИ **Картолу*, което може да бъде от Пр по тур. *kart* ‘твърд, корав стар’, въпреки Илчев [5, с. 245], който не много убедително го свързва с нерег. у нас МЛИ **Карто* във връзка с етимологията на ФИ *Картов* в Сф. Наличието на ФИ *Картолов(а)* (1912, 17, от които 14 в Шн, но и в Бл, Пд, См), както и по-старите подобни ФИ имена у Илчев [5, с. 245] с отбелязан акцент насочват по-скоро към РИ **Картол/и/-ци/-ски* – от диал. *картол* ‘картоф’, известно в Пд., Асеновградско, вероятно и на други места в ЮЮЗБ, познато и с вариант *картул* [3 – т. II, с. 255]. В тази връзка можем да допълним, че МЛИ **Картол* и **Картул*, които авторът извежда от ФИ *Картолов*, *Картолев*, *Картулов*, *Картулев* (от Шн, Кж, Казанлъшко и Гоцделчевско), са неубедителни – вероятно те са свързани с Пр, който се дава на нисък, дребен човек, както Пр *Картофа* от с. Павел, Свищовско. Наличието му в СИБ не е изненада поради многото преселници от Македония и ЮЗБ.

Киволски(а) – 1946 г., 2 в Лч. Към него *Киволов* (1911, 33 – 23 в Пл, 9 в Рс и 1 във ВТ), *Кивулов* (1905, 44 – предимно в Пл, Вц, Пд), както и промененото с редукция *e* > *и* *Киволива* (1944, единично в Пл), са образувани на влашка основа от изч. вече ЛИ *Кивол* (1910, 2 в СЗБ – [7, с. 275]), резултат от редеривация от **Кивулеску* [12, с. 102].

Курдоловски – 1920, Лч 1. С престараване – *олу* > *-оло* от РИ *Курдолу* от ЛИ **Курд/о*, изведено от Илчев [5, с. 285] от ФИ *Курдов* (1881 г., 1156 носители, най-много във ВТ – 244, по-честотно в Шн, Рз, Тщ, СтЗ, Пд, Сл, Сг). Днес името се при-

ема за тюркско и се използва без типичните за българските ФИ имена афикси – срв. ФИ *Курд* (1906, 94 – предимно в Рз, Рс, Шн). Географията на това тюркско ЛИ свидетелства в полза на кумано-печенежкия му произход, както приема за *Курд/Курт* Стоянов [14, с. 263]. Трябва да уточним, че поради архаизиране на това ЛИ то започва да се възприема като Пр – през целия ХХ век ЛИ *Курд/-о* липсва [7, с. 296]; само 2 пъти се среща ЛИ *Курт*, по 2 пъти *Курте*, *Курто*, 13 *Куртю* (с редукция *о-у*) и 759 *Курти* – по-честотно до към средата на ХХ век в СИБ и СЗБ. Като Пр *Курдата* и от него РИ *Курдовци*, *Курдоолар* е рег. в Свищовско [2, с. 171]. Вер. от РИ *Курдоолу* са и ФИ *Курдолиев* (1934, Бс 1, Пз 1) и *Курдолийски* (1934, Бс 1). Във връзка с ФИ *Курдалийски* от Вресово, Айтоско, Илчев [5, с. 285] логично допуска, че е “от някоя местност *Куртдаг*” – към това насочва наистина предполагаемото прилагателно по тур. модел на *-лъ/-ли*. Единичността на имената обаче е основание по-скоро да мислим за възможно преиначаване на име от първооснова на *-о/г/лу* под влияние на честотния модел РИ от ЖитИ на *-ли*, срв. *Стамболиев*, *Варналиев*, *Бургазчиев* и мн. др.

Кърнолски(а) – 1902 г., 117 – от тях 71 в Кд и 37 в Сф. От РИ по СелИ *Кърнол*, Кд, както приема и Илчев [5, с. 290].

Кяриолски – 1941 г., единично в Сф. С редукция *е > и* от РИ **Кяреолу* от Пр **Кяра* (от разг. *кяр* ‘печалба; придобивка, облага’ – чрез тур. *kâr* ‘доход, изгода’, известно и с други значения [15, с. 511], от перс. *kâr* ‘занятие, труд’ – [3 – т. III, с. 259].

Маджолски – 1932 г., Вц 2. Възм. с контракция *оо > о* от РИ **Маджоолу*, а то от ЛИ *Маджо* (липсва у Ковачев и Заимов [7; 5], по Илчев [5, с. 313] – във връзка с ФИ *Маджесв* и *Маджесв* – “от Мачо с озв. на *ч* в *дж* или от *Младжо* с изпадане на *л*, срв. Мада”). Днес *Маджо* е на много места в СБ деминутив от *Марин*, възм. и от други имена, за които нямаме все още данни. Ниската честотност и локализацията на разглежданото ФИ са основание да допуснем, че то може да е съзнателно търсена промяна от *Манджолски*, използвано предимно пак във Вц (виж по-долу), възприемано като неласкателно.

Майнолски(а) – 1886 г., 30 – Сф 21, СтЗ 6, Кж 2. За това име, включено в една статия с *Майналов*, *Майналовски*, Илчев [5, с. 314] приема, че са от Пр, възникнал “от *майно ле* – поради често повтаряне на това възклицание”, и посочва разпространение в Охридско, Велес, Ст. Загора, Толбухин (сега Дч). Всъщност можем да предположим първично РИ **Майноолу* (по Пр **Майна/та* поради често повтаряна дума, от което и ФИ *Майнов* (1923 г., 5 – Пз 4, Сф 1), вм. от предположеното от Илчев [5, с. 314] възможно, но нерегистрирано до днес в никой източник ЛИ *Майно* – “от Маньо с отмет на йотацията или видоизмене-

но от Мойно”, рег. в Болград, Ловеч) От същото РИ е вторичното РИ **Майноловици/-овски*, образувано в българска среда. Липсващото днес ФИ *Майнолски* (с редукция *а > ъ*) у Илчев е с логична препратка към *Майналовски*. Последното все още съществува (1906, 16 – СтЗ 11, Вн 3, Лч 1, Сф 1), но ФИ *Майналов*, производно от първичното РИ на *-олу*, вече няма. Рег. през 1903 г. в Сф единично *Майнолова* е от същото РИ на *-олу*. ФИ *Майновска* (1930, Лч 1) също подкрепя идеята за първичен Пр **Майна/та* и РИ на *-овци/-овски* от него.

Манджоловски – 1906 г., 3 (Сф 1, Вц 2) и безспорно свързаните с него ФИ *Манджаловска* (1982, Сф 1); оставеното без бележка у Илчев: 319 ФИ *Манджолски* (1894 – 14, от които Вц 10, Рс 2 и Рз 2); *Манджиловска* (1924, Гб 1) са от първичен антропоним **Мандж/о > РИ *Мандж-оолу/-еолу* и вторични РИ **Манджол-ци/-ски* и **Манджоул-овци/-евци*. Първичният антропоним може да бъде изч. ЛИ **Манджо*, “от *Манчо* с озв. *нч* в *ндж*”, както приема Илчев [5, с. 319] във връзка с ФИ *Манджесв* (1900, 53, най-много във Вн, Бл, Пд), рег. от Илчев в Айтоско и Поморийско, към което можем да добавим и ФИ *Манджесв* (1915, 16, по 1-2 на няколко места у нас) и *Манджесв* (1911, 10 – по 2 в Бс, Вн, Тщ). Теоретично антропонимът може да бъде и Пр **Манджа/та*, но широкият ареал на разпространение свидетелства по-скоро за изч. ЛИ. За по-убедителни изводи се нуждаем от задълбочено изследване на ареала на разпространение и основанието за допусканите фонетични промени при имената.

Мандолски – 1909 г., 36 – от тях в Пл 32. Еднакво възм. от РИ **Мандол-ци/-ски* (от нерег. у Ковачев и у Заимов [7; 4] ЛИ *Мандол/Мандул*, което Илчев [5, с. 319] извежда от ФИ *Мандолски* в Тръстеник, Пл, от *Мандо* + *-ол/-ул* – логично за регион с влашки имена), но и от РИ **Мандоолу* от ЛИ *Мандо* (1909 - 31, предимно ЮЗ – по Ковачев [7, с. 309]. ФИ *Мандов* (1893, 620 – във всички области, най-много в Бс, Сл, Пд и Сф, т.е. предимно в ЮИБ и ЮЗБ). От същото РИ са вероятно *Мандолов* (1921, 4 – СтЗ 3), *Мандолева* (1934, Бл 1) и неговата словообразователна разновидност *Мандолиева* (1971, 2 – Сф 1, Пд 1). Подобно възникване, но от мекия вариант на първоосновата *Манди/-ьо* [7, с. 329; 5, с. 319], от което РИ **Мандеолу*, са ФИ *Манделов* (1921, 32 – от тях 24 в См), *Манделев* (1931, Кж 28) и словообразователната му разновидност *Манделева* (1945, Бс 1). Словообразователната вариантност свидетелства че е по-скоро от първооснова РИ с *-оолу/-еолу*, отколкото направо от ЛИ на *-ол/-ул*.

Манолски(а) – 1908 г., 78, от които 56 в Бл и 14 в СтЗ. От РИ **Манол-ци/-ски* по честотно ЛИ *Манол* (4331 до 1980 г. по [7, с. 330].

Монолски(а) – 1953 г., 1 в Бл. Възм. от РИ **Моноолу*, от ЛИ *Моно* [5, с. 343; 7, с. 364], но единичността му и фактът, че е също от Бл, подсказват

възможност за грешен запис или преиначаване на по-честотното *Манолски*.

В обобщение можем да кажем, че омонимните формации и фонетичните им разновидности създават доста проблеми при етимологията на ФИ, а липсата на информация за акцента е немаловажен допълнителен проблем. При липса на данни за изходно ЛИ или Пр на *-ол/-ул* е логично да допуснем

съществуването на мотивиращо предходно ФИ=РИ на *-оглу// -олу*. Данните за честотността и географското разпространение на ЛИ и ФИ в България от Компютърния архив – картотека на Центъра от българска ономастика «Проф. Николай П. Ковачев» при Великотърновския университет са надеждната основа, на която изследвачът може да се опре, за да направи по-достоверни предположения.

СЪКРАЩЕНИЯ НА ЦИТИРАНИТЕ ОБЛАСТИ:

Бл	– Благоевградска
Бс	– Бургаска
Вн	– Варненска
ВТ	– Великотърновска
Вд	– Видинска
Вц	– Врачанска
Гб	– Габровска
Дч	– Добричка
Кж	– Кърджалийска
Кд	– Кюстендилска
Лч	– Ловешка
Мт	– Монтанска
Пз	– Пазарджишка
Пк	– Пернишка
Пл	– Плевенска
Пд	– Пловдивска
Рз	– Разградска
Рс	– Русенска
Сс	– Силистренска
Сл	– Сливенска
См	– Смолянска
Сф	– Софийска
СфО	– София - окръг
СтЗ	– Старозагорска
Тщ	– Търговищка
Хс	– Хасковска
Ш	– Шуменска
Яб	– Ямболска

ДРУГИ СЪКРАЩЕНИЯ:

бот.	– ботаническо
бълг.	– български
вер.	– вероятно
вм.	– вместо
възм.	– възможно
г.	– година
гл.	– глагол
грц.	– гръцки
диал.	– диалектно
ЖитИ	– жителско име
изч.	– изчезнало
лат.	– латински
ЛИ	– лично име
напр.	– например
нерег.	– нерегистрирано
озв.	– озвучаване
пер.	– персийски
прен.	– преносно
прил.	– прилагателно
пр.	– прочее
Пр	– прякор
рег.	– регистрирано
РИ	– родово име
рум.	– румънски
с.	– село
срв.	– сравни
ср.	– сръбски
съкр.	– съкратено
тур.	– турски
ФИ	– фамилно име
чл.	– членувано

ЛИТЕРАТУРА:

1. Ангелова-Атанасова М. К., Семова С. Х. Общ поглед върху словообразователната специфика на българските фамилни имена. – В: Състояние и проблеми на българската ономастика, т. 4, Бащини, родови, фамилни имена, прякори и прозвища у българите. – В. Търново, 1999, Изд. на ВТУ, с. 69-88.
2. Ангелова-Атанасова М. К. Антропонимията на с. Павел като извор за историята му (Лични, фамилни, родови имена, прякори и прозвища). – В: Село Павел, Великотърновско. Изследвания. Документи. Спомени. Изд.«Астарта». – Велико Търново, 2007, с.142 – 173.
3. Български етимологичен речник. – Институт за български език при БАН, Изд. на БАН, т. I, С., 1971; т. V, С., 1999; т. VI, С., 2002.
4. Заимов Й. Български именник. – С.: Изд. на БАН, 1988
5. Илчев Ст. Речник на личните и фамилни имена у българите. – С.: Изд. на БАН, 1969.

6. Ковачев Н. П. Българска ономастика. (Наука за собствените имена). Наука и изкуство. – София, 1987
7. Ковачев Н. П. Честотно-etimологичен речник на личните имена. – В. Търново: изд. ПИК, 1995.
8. Коробар-Белчева М., Митков М, Стаматоски Тр. Речник на презимињата кај македонците, том I А-Љ. – Скопје, 1994; том II М – Ш, Скопје, 2001.
9. Речник на българският език. – Институт за български език при БАН, Изд. на БАН, т. 2, С., 1979; т. 3, С., 1981; т. 9, С., 1998; т. 12, С., 2004.
10. Речник на редки, остарели и диалектни думи в литературата ни от XIX и XX век. – С.: Издателство на Българската академия на науките, 1974
11. Селимски Л. П. Християнските имена у българските католици. Проблеми на усвояването. – Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 1999.
12. Селимски Л. П. Фамилни имена от Северозападна България. Влашки елемент. – Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2006.
13. Станковска Љ. Ст. Речник на личните имиња кај македонците. – Тетово, Скопје: Печатница «Напредок», 1992
14. Стоянов В. История на изучаването на Codex Cumanicus. Кумано-печенежки антропоними в България през XV век. – София: ИК «Огледало», 2000.
15. Турецко-рускиот словарь, Ан СССР, Институт востоковедения. Изд. “Рускиот јазик”, Москва, 1977.
16. Constantinescu N. A. Dicționar onomastic românesc, Editura Academiei Republicii populare Romîne, București, 1963.
17. Jordan I. Dicționar al numelor de familie românești, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983

Ангелова-Атанасова М.

БОЛГАРСКИЕ ФАМИЛИИ, ОКАНЧИВАЮЩИЕ НА -ОЛСКИ/-УЛСКИ/-ЕЛСКИ

В статье представлен этимологический анализ болгарских фамилий, оканчивающихся на *-олски// -улски// -елски*, и их фонетических вариантов, происходящих от родовых имен с суффиксом *-оглу*, от личных имен или кличек с суффиксом *-ол// -ул* (“Λογος όνομαστική”, № 2, 2008, с. 12-17).

Ключевые слова: антропонимика, кличка, личное имя, ономастика, родовое имя, фамилия, этимология.

Angelova-Atanassova Maria

BULGARIAN FAMILY NAMES ENDING IN -OLSKI/ -ULSKI/ -ELSKI

The article presents an etymological analysis of Bulgarian family names ending in *-olski/ -ulski/ -elski* and their phonetic variants formed from clan names ending in *-oglu*, from first names or nicknames ending in *-ol/ -ul* (“Λογος όνομαστική”, № 2, 2008, с. 12-17).

Key words: anthroponymy, clan name, etymology, family name, first name, nickname, onomastics.